

Đem quá khứ đến tương lai

Giao Chỉ, San Jose

150 sinh viên đại học Stanford đi tìm hình ảnh về chiến tranh Việt Nam nhưng chỉ thấy nước mắt của những đứa con Thuyền nhân thế hệ thứ hai. Nước mắt chảy ra trên khuôn mặt của 2 cô sinh viên cùng trường.

Câu chuyện đã xảy ra như thế nào?

Con gái của Thuyền nhân: Hai đứa con gái cùng tên Kim

Kim họ Trần ở Texas. Kim họ Nguyễn ở Oregon. Hai mươi hai và hai mươi một tuổi. Một cô cao và hơi đen. Như người mẫu gốc Phi luật Tân. Một cô giống Nhật bản. Cùng học rất giỏi. Cha mẹ thuyền nhân nhưng có con vào đại học Stanford. Học bổng toàn phần. Đang theo lớp về Sử thế giới. Nói tiếng Việt rất vớ vẩn. Nhưng cũng vẫn thì thào mày tao với nhau. Như những đứa bé con. Đây chính là 2 cô sinh viên thuộc toán thứ ba trong số 150 sinh viên Mỹ thăm vườn lịch sử San Jose chiều thứ sáu Tháng 4 - 2008. Mỗi toán ghé viện Bảo tàng Việt Nam 30 phút. Bà giáo sư Sally Hayden, làm việc cho IRCC từ lâu năm, am tường lịch sử Việt Nam và lịch sử viện Bảo tàng đã mở lời chào đón. Tài liệu hướng dẫn được phát cho mọi người. Tổng cộng có chừng 20 điểm lưu ý cần xem. Từ hình dựng cờ Thành Nội năm Mậu Thân đến người mẹ Việt Nam trên chiến trường Sông Bé. Mỗi toán từ 30 đến 40 em. Dưới nhà là khu triển lãm chiến tranh và định cư. Trên lầu là triển lãm về Thuyền nhân. Đa số các em là Mỹ trắng. Một số sinh viên Âu Châu, và một số Á Châu. Chưa thấy có em nào là Việt Nam.

Cả toán tập trung trên lầu để tham dự phần hỏi đáp. Đây là toán số 3. Bỗng ở góc phòng 2 em sinh viên Á Châu ôm nhau khóc. Các em đứng bên cạnh tấm bản đồ ghi con số gần 1 triệu thuyền nhân đi thoát. Vào khoảng 1/3 tức 300 ngàn đi mà không đến. Hai mươi lăm phần trăm của 1 triệu Thuyền nhân đến bến tự do đã từng bị nạn hải tặc cướp bóc hãm hiếp nhưng vẫn sống còn và xây dựng lại cuộc đời tại Hoa Kỳ và 100 quốc gia trên thế giới.

Thấy các em khóc mọi người đều xúng sốt yên lặng. Các em sinh viên khác chậm chạp bước xuống thang. Những thanh niên thiếu nữ Hoa kỳ hết sức tôn trọng đời sống riêng tư nên không ai hỏi han hay xôn xao lên tiếng. Không gian yên lặng. Người quay phim hướng ống kính vào khuôn mặt đầm nước mắt, nhưng em sinh viên đã quay đi và cố gắng ngăn cơn xúc động. Khi giây phút nghẹn ngào trôi qua. Hỏi tên các em là Kim Texas và Kim Oregon. Cả hai đều sinh ra tại Hoa Kỳ. Cô thì cha mẹ gặp nhau kết duyên bên đảo. Qua Mỹ đứa con mới chào đời. Nhưng cuộc sống trong bụng mẹ đã bắt đầu từ trại tỵ nạn Bidong. Bố vẫn nói con gái của bố có nước da của biên Mã Lai. Cô Kim Oregon thì nói mẹ em cứ nhắc đến chuyện Boat People là khóc. Rồi những đứa con gái trong nhà khóc theo. Bây giờ đến đây mới thấy con thuyền và hình ảnh người ta vớt boat people. Thế là cô bé khóc ngon lành. Mặc dù không biết gì hơn để kể ra. Cũng chẳng bao giờ nghe được mẹ của cô nhắc lại những đau thương của nhiều chuyến vượt biên hơn 20 năm trước. Câu chuyện riêng tư đầy bí ẩn chìm trong nước mắt. Chỉ biết khóc thôi.

Sau này cả hai cô tên Kim của trường đại học Stanford dù có làm giáo sư, bác sĩ thì cũng phải nhớ mãi câu chuyện hôm nay. Vào một buổi chiều Museum tại San Jose. Cứ thấy Boat People là nước mắt chan hòa.

Việt Nam mang ý nghĩa gì:

Thực ra cũng chẳng phải là trường đại học danh tiếng Stanford đã hâm mộ gì mà tìm đến viện bảo tàng Việt Nam tại San Jose. Tất cả chỉ là tình cờ. Trường có chương trình dành cho sinh viên đi dã ngoại để tìm hiểu thế giới bên ngoài. Bà giáo dạy văn hóa lịch sử Á Châu nhân vụ Bắc Kinh tổ chức Thế vận hội bèn cho các sinh viên đi thăm nơi nào có chuyện cổ tích Tàu. Trường không có tiền cho các em đi xa. Đi San Francisco thì quá thường rồi. Nghe nói ở History Park tại San Jose có 1 viện bảo tàng của Tàu. Bèn làm chương trình xuống thăm. Nhân tiện ta gặp luôn Đông Nam Á ở cái Museum Việt nam mới ra mắt.

Hai chiếc xe bus khổng lồ chở sinh viên từ Palo Alto xuống San Jose. Một trăm năm mươi sinh viên ưu tú, toàn là thứ được học bổng toàn phần đi thăm vườn cảnh và bảo tàng tại San Jose.

So với viện Bảo tàng trên thế giới thì bảo tàng tại đây là các cơ sở thuộc cấp tiểu học, ngoại trừ Museum của Việt Nam. Vì Viện Bảo tàng của Việt Nam không có cái thứ hai để so sánh. Đầu tiên và duy nhất.

Khu vườn Hòa Bình vừa hoàn tất bao quanh Museum Việt Nam. Những cây thông thật cao và hàng cây phong đủ màu vừa được hạ thổ. Một dãy cây Anh đào Nhật Bản bên hàng rào. Hoa Đỗ Quyên cùng với hoa Ngọc Anh điểm thêm Trà hoa nữ. Bãi cỏ xanh nổi lên những gò đất vườn cảnh Á Châu đem lại cho viện bảo tàng tỵ nạn một hình ảnh thanh bình bao bọc vết chiến tranh bên trong.

Bước vào khuôn viên nhỏ bé của viện bảo tàng mang tên "Thuyền nhân và Việt Nam Cộng Hòa" các cô cậu sinh viên Hoa Kỳ đều tỏ ra hết sức ngạc nhiên vì nội dung phong phú được phô diễn sống động.

Anh John Hubra của Illinois cho biết không thể ngờ được sẽ thấy 1 khu triển lãm có tích cách Museum thực sự như ở đây. Anh có nhiều bạn Việt Nam tại Chicago và không ai có thể cho anh biết những kinh nghiệm phong phú về miền Nam Việt Nam kể cả trong sách vở.

Khi thấy bộ sưu tầm huy chương có một nửa là huy chương dân sự nói lên ý nghĩa xây dựng. Huy chương nông nghiệp, huy chương lao động, giáo dục, xã hội, y tế để cấp cho các anh hùng của đủ mọi ngành chứng tỏ đã có 1 nền văn minh trong xã hội công dân miền Nam trước 1975. Không phải chỉ toàn huy chương cấp cho người lính. Cô sinh viên Blizabet hỏi ai là tác giả các bức tượng hết sức linh động. Cô cho biết có phụ thân là cựu chiến binh chết tại Việt Nam và hứa sẽ đem tặng bộ quân phục của cha cô. Hỏi chung các

sinh viên là khi nghe đến Việt nam thì chữ nào đã hiện ngay trong đầu các bạn trẻ mà phần lớn đã sinh ra sau năm 1975.

Đa số gần như tuyệt đối đều nói là Chiến tranh.

Việt Nam: Chiến tranh

Chỉ có 25% khi nói đến Việt Nam thì nghĩ đến Boat People. Việt Nam qua các sinh viên tại đại học Stanford làm họ nghĩ đến chữ cộng sản và chống cộng.

Khi nói đến Việt Nam các sinh viên cũng nghĩ đến sự thua trận của người Mỹ và họ cũng nghĩ đến dân tỵ nạn Việt Nam tại Hoa Kỳ. Nhưng chỉ 20%.

Một số rất ít biết có quân đội miền Nam hiện diện trong chiến tranh. Chỉ 10%.

Qua hơn 25 phút, các sinh viên Hoa Kỳ được biết toàn thể câu chuyện về 20 năm chiến tranh, Hiệp định Geneve, Hiệp định Paris. Tại sao 1 triệu người Việt bỏ miền Bắc vào Nam và ngày nay 3 triệu người Việt bỏ Việt Nam ra đi. Người Việt Nam là ai, tại sao ra đi, đi bằng lối nào và vào thời gian nào.

Và cũng lần đầu tiên các em biết rằng, con cái Thuyền nhân cũng đang ngồi học Stanford cùng với họ, dưới 1 mái trường.

Để chào đón đoàn sinh viên đi dã ngoại, đại diện của History Park nói đây là các nhà lãnh đạo tương lai của nước Mỹ. Các sinh viên khác nghe được đều cười, dường như không dám thừa nhận. Nhưng có 1 cậu rất trẻ gốc Đông Âu sinh tại Mỹ, tóc vàng hãnh diện gật đầu nhận danh hiệu này 1 cách rất tự nhiên. Dù trời nóng nhưng anh vẫn mặc áo thể thao khá dày có chữ Stanford lớn cả phía trước và phía sau.

Anh chàng tự nhận sẽ là nhà lãnh đạo nước Mỹ hứa sẽ trở lại Museum tham khảo thêm. Cậu ta có vẻ thích bộ hình ảnh lịch sử chiến tranh Việt Nam của Thầy Nguyễn ngọc Hạnh.

Bụt chùa nhà không thiêng

Vào giờ chót, ban tổ chức đón sinh viên Stanford cho nhiếp ảnh gia Nguyễn ngọc Hạnh biết sẽ có chuyến viếng thăm Bảo tàng Việt Nam. Có lẽ gần ngày 30 tháng 4 năm 2008 nên chuyến thăm viếng đã có một ý nghĩa liên quan đến cuộc chiến đau thương 33 năm trước. Hay là ta đưa ra 1 số hình đen trắng của bác về chiến tranh. Tôi bàn như vậy.

Bác Hạnh hăng hái đồng ý. Xe Van chở 1 số tranh vào buổi sáng. Sắp xếp buổi trưa và chiều đến là khách vào thăm. Cũng rất là bố công chuẩn bị. Ai mà biết rằng trong đám 150 sinh viên này sẽ có anh làm tổng thống hay bộ trưởng quốc phòng tương lai của Hoa Kỳ?

Gần như lần đầu tiên các em thấy chiến tranh Việt Nam bằng hình ảnh đen trắng rất nghệ thuật. Các cô cậu dừng lại bên bức Tiếc Thương. Người vợ lính khóc chồng hay khóc người yêu là 1 bức thông điệp muôn đời không cần giải thích. Tay người đàn bà cầm chiếc thẻ bài của lính chết trận. Những giọt lệ là ngôn ngữ của trời đất dù là đất trời Âu hay Á!

Tác giả là nhiếp ảnh gia Nguyễn ngọc Hạnh 84 tuổi đầu bạc đứng ngoài hành lang ngó vào. Rất ít người biết bức ảnh này đã được bao nhiêu là giải thưởng quốc tế qua bao nhiêu năm triển lãm trên thế giới. Lại còn được triển lãm tại Nga vào năm 1993 trong hội nghị nhân quyền Mạc Tư Khoa.

Trong số các nhiếp ảnh gia quân đội còn sống đến hôm nay, ông Trung tá hội trưởng nhiếp ảnh KBC là 1 người hiếm hoi vẫn còn tiếp tục chăm nom các tác phẩm như những đứa con của ông.

Quả thực các tay nhiếp ảnh Việt Nam và ngay cả thế giới cũng không mấy người hạ sanh được các mẫu ảnh thời chiến tranh Việt Nam sống động như thế.

Kỳ triển lãm của Nguyễn ngọc Hạnh tại Nam Cali vừa qua đã làm tác giả vất vả về chuyến đi và tốn kém nhiều tiền ảnh, tiền khùng. Để bù lại, ông đã có duyên tiền định. Chợt một hôm có người ghé phòng triển lãm trao tặng 5000 mỹ kim để nhận 1 bộ ảnh chiến tranh dành cho thư viện của Tổng Thống.

Thật là hiếm có khi tác giả được những người ủng hộ tác phẩm như vậy. Lần này câu chuyện của các sinh viên Hoa Kỳ thưởng lãm và tán thưởng bộ hình chiến tranh, tác giả hết sức vui mừng như ông bà già có dịp khoe hình con cháu.

Còn bây giờ, tại San Jose bác Nguyễn ngọc Hạnh của chúng ta vẫn chống gậy rất cẩn thận bằng chiếc ghế 4 chân. Đi đâu đều có xe Bus đưa đón. Ngày nào cũng trần trở với hàng ngàn tấm hình chất đầy trong cái kho nhỏ hẹp. Mỗi khi triển lãm bày hàng rồi khi đem về, xếp tác phẩm vào kho không kịp, sợ bị mất trộm, ông Trung tá mũ đỏ, nhiếp ảnh gia lừng danh của mặt trận Bồng Sơn, Quảng Ngãi, bèn đi 1 đường giải ngay tám nệm ở hành lang để làm một phiên gác đêm Xuân.

Tác phẩm của ông quý lắm, nhưng ở San Jose bây giờ bụt chùa nhà không thiêng, phải chờ đám sinh viên Stanford này lớn lên làm Tổng thống rồi khi về hưu, lập thư viện riêng lại phải sĩ quan tùy viên đi tìm tác giả lại mua bức hình Thương Tiếc. Lúc đó ai còn tác phẩm cũ, giá chẳng phải \$5000 mà phải 10 lần cao hơn.

Thực vậy, không phải chuyện đùa. Mấy tháng trước, bác Hạnh gặp vận may nhận được món quà của thư viện Tổng thống. Viên sỹ quan với sắc phục đứng chào kính nghiêm chỉnh trao bao thơ \$5,000 đồng tiền mặt. Số tiền được nhiếp ảnh gia đang thiếu nợ trang trải ngay cho kỳ triển lãm. Di vật ngày nay còn lại là chiếc phong bì. Suốt cuộc đời chụp hình chiến tranh, cho đến năm 2008 mới nhận được ngân khoản viện trợ trực tiếp của

Hoa Kỳ. Tiền đã tiêu hết. Chiếc bao thơ của cựu tổng thống vẫn giữ lại, còn thơm mùi vị Bạch cung.

Trong gian phòng nhỏ, cô sinh viên Hoa kỳ của đại học Stanford nhìn bức hình người vợ Bồng Sơn khóc chồng trong Thương tiếc. Mắt cô bé cũng rung rung. Việt Nam, Chiến tranh và Mỹ quốc bây giờ đã xa cách 1 phần ba thế kỷ và nửa vòng trái đất^U. Làm sao đem quá khứ gửi đến tương lai.

Giao Chi, San Jose.